16. 9. 2009

ID: 58092

Odůvodnění odvolání

Má-li odvolací soud v době, kdy o odvolání rozhoduje, již k dispozici jeho odůvodnění, nemůže ho odmítnout podle § 253 odst. 3 tr. ř., ale musí se jím věcně zabývat.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 11 Tdo 469/2009, ze dne 21.5.2009)

Nejvyšší soud České republiky projednal v neveřejném zasedání dovolání podaná obviněnými H. S. a A. S. proti usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem, pobočka v Liberci, ze dne 4. 11. 2008, sp. zn. 55 To 505/2008, jako soudu odvolacího, v trestní věci vedené u Okresního soudu v Liberci pod sp. zn. 5 T 242/2004, a rozhodl tak, že podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. se zrušuje usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem, pobočky v Liberci, ze dne 4. 11. 2008, sp. zn. 55 To 505/2008. Podle § 265k odst. 2 tr. ř. se současně zrušují také další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. s e Krajskému soudu v Ústí nad Labem, pobočce v Liberci, přikazuje, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění :

Rozsudkem Okresního soudu v Liberci ze dne 10. 6. 2008, sp. zn. 5 T 242/2004, byli H. a A. S. uznáni vinnými trestným činem neoprávněného zásahu do práva k domu, bytu nebo k nebytovému prostoru podle § 249a odst. 1 tr. zák., za který byli podle tohoto ustanovení shodně odsouzeni k trestu odnětí svobody v trvání šesti měsíců. Výkon trestu byl oběma obviněným podle § 58 odst. 1 a § 59 odst. 1 tr. zák. podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání dvou let.

Podle skutkových zjištění Okresního soudu v Liberci se obvinění shora uvedené trestné činnosti dopustili tím, že v H., okres L., v době od 1. 8. 2000 do 18. 8. 2004 neoprávněně společně užívali byt v prvním patře domu č. ..., ačkoli jim bylo rozsudkem Okresního soudu v Liberci ze dne 1. 12. 1999, č. j. 12 C 455/99-11, uloženo vyklidit byt do 15-ti dnů po zajištění přístřeší, když rozsudek nabyl právní moci 27. 3. 2000 a přístřeší jim bylo nabídnuto dopisem ze dne 11. 7. 2000, přičemž po celou dobu neplatili řádně za služby poskytované v souvislosti s užíváním bytu ani za užívání bytu ke škodě O. s. b. d., K. ul., L.

Proti citovanému rozsudku podali obvinění H. S. a A. S. odvolání, na jejichž podkladě rozhodl Krajský soud v Ústí nad Labem, pobočka v Liberci, jako soud odvolací, usnesením ze dne 4. 11. 2008, sp. zn. 55 To 505/2008 tak, že odvolání podle § 253 odst. 3 tr. ř. odmítl. Toto usnesení odvolacího soudu bylo doručeno mimo jiné obviněnému H. S. dne 11. 2. 2009, obviněné A. S. dne 7. 1. 2009, jejich obhájkyni JUDr. J. K. dne 7. 1. 2009 a Okresnímu státnímu zastupitelství v Liberci dne 31. 12. 2008.

Proti citovanému usnesení odvolacího soudu podali obvinění prostřednictvím své obhájkyně JUDr. J. K. dovolání ve formě jednoho společného podání, které bylo doručeno Okresnímu soudu v Liberci dne 6. 3. 2009.

Obvinění dovoláním napadli odmítavý výrok citovaného usnesení odvolacího soudu. Odkaz na zákonný dovolací důvod v jejich podání chybí. Napadají přitom postup odvolacího soudu, který jejich odvolání podle § 253 odst. 3 tr. ř. odmítl. Obvinění podali odvolání, k jehož odůvodnění jim byla rozhodnutím Okresního soudu v Liberci ze dne 6. 10. 2008 ustanovena obhájkyně JUDr. J. K.

Rozhodnutí bylo obhájkyni doručeno dne 13. 10. 2008. Téhož dne se právní zástupkyně pokoušela písemně kontaktovat obviněné na jí známých adresách, ti se však zdržovali na jiné adrese, kterou neměla možnost získat. Ještě dne 13. 10. 2008 proto zaslala Okresnímu soudu v Liberci elektronickou cestou s elektronickým podpisem žádost o prodloužení pětidenní lhůty k odůvodnění odvolání, neboť vzhledem k její další pracovní zaneprázdněnosti, nemožnosti kontaktu s obviněnými a obsáhlosti spisu nemohla odvolání řádně odůvodnit.

Podkladem pro zahájení trestního stíhání bylo pravomocné rozhodnutí v občanskoprávním sporu mezi O. s. b. d. L. a manželi S., podle něhož byli obvinění povinni vyklidit byt č. 3 v 1. podlaží domu v H. V této věci bylo podáno dovolání k Nejvyššímu soudu, o němž nebylo dosud rozhodnuto. Za situace, kdy nelze předjímat rozhodnutí Nejvyššího soudu v občanskoprávním řízení, které může „popřít“ odsuzující rozsudek, bylo rozhodování odvolacího soudu překvapivě rychlé a formalistické. Obvinění nakonec poukázali na rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 3. 8. 2005, sp. zn. IV. ÚS 276/04, které se týká otázky opožděného odůvodnění odvolání právním zástupcem o deset dnů. Odvolací soud upřednostnil rychlost vyřízení věci na úkor účelu odvolání v trestním řízení.

Závěrem obvinění navrhli, aby Nejvyšší soud České republiky zrušil napadené usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem, pobočka v Liberci.

K dovolání obviněných se vyjádřila nejvyšší státní zástupkyně prostřednictvím státního zástupce činného u Nejvyššího státního zastupitelství. Ten po shrnutí předchozího řízení a obsahu obviněnými podaného dovolání uvedl, že dovolání trpí zásadním nedostatkem, který je diskvalifikuje. Chybí zde odkaz na zákonný dovolací důvod podle - § 265b tr. ř., který patří mezi esenciální náležitosti dovolání. Další takovou esenciální náležitostí je konkrétní návrh rozhodnutí dovolacího soudu. Návrh zahrnutý v předmětném dovolání je však neúplný, neboť obsahuje pouze návrh na zrušení napadeného rozhodnutí, nikoli však již specifikaci dalšího postupu podle § 265l tr. ř., případně § 265m tr. ř. Z dostupného spisového materiálu přitom není zřejmé, zda soud prvního stupně postupoval podle § 265h odst. 1 tr. ř. a s jakým výsledkem.

S ohledem na to navrhl státní zástupce, aby, pokud nedojde k odstranění nedostatků v náležitostech podání, Nejvyšší soud České republiky obviněnými podaná dovolání odmítl podle § 265i odst. 1 písm. d) tr. ř., neboť nesplňují náležitosti obsahu dovolání, a toto rozhodnutí učinil v souladu s § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř. v neveřejném zasedání.

Nejvyšší soud České republiky (dále jen „Nejvyšší soud“) jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) nejprve zkoumal, zda jsou v této trestní věci dovolání přípustná, zda byla podána v zákonné lhůtě a oprávněnými osobami. Shledal přitom, že dovolání obviněných přípustná jsou [§ 265a odst. 1, 2 písm. a), h) tr. ř.], že byla podána v zákonné lhůtě, jakož i na místě, kde je lze učinit (§ 265e odst. 1 tr. ř.), a že byla podána oprávněnými osobami [§ 265d odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. ř.].

Vzhledem k tomu, že lze dovolání podat jen z důvodů uvedených v ustanovení § 265b tr. ř. a dovolatelé konkrétní odkaz na zákonný dovolací důvod ve svém podání neuvedli, musel Nejvyšší soud nejprve posoudit otázku, zda tato vada brání přezkoumání napadeného rozhodnutí v dovolacím řízení. Uvedení dovolacího důvodu odkazem na konkrétní ustanovení § 265b tr. ř. je jednou z náležitostí dovolání stanovenou § 265f odst. 1 tr. ř. Smyslem této právní úpravy je bezpochyby vymezení rozsahu přezkumu v dovolacím řízení. Tento rozsah je pak dále vymezován i konkrétními dovolacími námitkami. Předně je třeba říci, že z obsahu spisu nevyplývá, že by se soud prvního stupně pokusil vady podání odstranit postupem podle § 265h odst. 1 tr. ř. V takovém případě by Nejvyšší soud nemohl podané dovolání odmítnout podle § 265i odst. 1 písm. d) tr. ř., jak navrhoval státní zástupce, ale musel by nejprve vrátit spis soudu prvního stupně k postupu podle § 265h odst. 1 tr. ř. Lze pak téměř s jistotou předpokládat, že by dovolatelé v souladu s poučením předsedy senátu naznačenou vadu odstranili pouhým doplněním odkazu na konkrétní ustanovení § 265b odst. 1 tr. ř.

Takový postup se však jeví jako nadbytečný a formalistický vzhledem k tomu, že z dovolateli formulovaných námitek zcela jasně vyplývá, že je jimi naplněn dovolací důvod stanovený v § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. v jeho první variantě, tedy že bylo rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr. ř., aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí. V souladu se zásadou procesní ekonomie má tedy Nejvyšší soud za to, že naznačená vada není způsobilá vytvořit překážku, která by bránila přezkoumání napadeného rozhodnutí v dovolacím řízení.

Obdobně je tomu v případě návrhu na rozhodnutí dovolacího soudu. Státní zástupce shledal návrh vyjádřený na konci podání dovolatelů neúplným. Je pravda, že dovolatelé navrhují pouze zrušení napadeného usnesení, aniž by specifikovali další postup. Nicméně Nejvyšší soud není v dovolacím řízení takovým návrhem vázán, v případě, že shledá podmínky pro zrušení napadeného rozhodnutí, specifikuje další postup vždy podle toho, jak to vyžadují konkrétní okolnosti, tedy může sám ve věci rozhodnout, případně vrátit věc soudu druhého stupně (eventuelně i soudu prvního stupně) k novému projednání a rozhodnutí a to bez ohledu na návrh dovolatele. Není proto podle názoru Nejvyššího soudu nutno trvat na tom, aby dovolatel svůj návrh vyjádřil po právní stránce správně, takový přístup by představoval zbytečný formalismus.

Po zhodnocení těchto otázek proto Nejvyšší soud přistoupil k přezkoumání odmítavého výroku napadeného usnesení dovolacího soudu a shledal, že dovolání obviněných jsou důvodná. Jak již bylo zmíněno, námitky, které obvinění ve svém podání vyjádřili, odpovídají dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. v jeho první alternativě. Podle té je tento dovolací důvod dán, jestliže bylo rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr. ř., aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí. Jde tedy o případy, kdy bylo zamítnuto nebo odmítnuto obviněným podané odvolání proti rozsudku nalézacího soudu z formálních důvodů uvedených v § 253 tr. ř. bez věcného přezkoumání podle § 254 tr. ř., aniž by byly současně splněny procesní podmínky stanovené trestním řádem pro takový postup.

V daném případě podali obvinění proti rozsudku Okresního soudu v Liberci dne 12. 8. 2008 v zákonné lhůtě společné odvolání, které však nebylo odůvodněno, pouze uvedli, že je podávají „co do viny tak trestu“. Na č. l. 155 spisu je pak založen pokyn předsedy senátu, kterým nařídil zaslat obviněným výzvu podle § 251 odst. 2 tr. ř., přičemž pokyn obsahuje i text, který měl být obsahem výzvy. Samotná výzva, která byla doručena oběma obviněným dne 5. 9. 2008, ve spise založena není. Dále pak trestní spis obsahuje usnesení ze dne 6. 10. 2008, kterým byla obviněným ustanovena obhájkyně JUDr. J. K. za účelem odůvodnění odvolání. Toto usnesení bylo doručeno oběma obviněným dne 10. 10. 2008, doklad o doručení obhájkyni ve spise obsažen není. Podle obsahu dovolání obviněných mělo být usnesení obhájkyni doručeno dne 13. 10. 2008. Z pokynu předsedy senátu založeného na č. l. 157 vyplývá, že obhájkyni měl být spolu s usnesením zaslán i rozsudek, kterým byli obvinění uznáni vinnými, obžaloba, odvolání obviněných a přípis s výzvou, aby odstranila vady podaného odvolání, tedy je řádně odůvodnila tak, aby splňovalo požadavky § 249 odst. 1 tr. ř., a to do pěti dnů od obdržení výzvy, jinak bude odvolání odmítnuto podle § 253 odst. 3 tr. ř.

Dále se pak ve spise nachází elektronickou formou podaná a podepsaná žádost obhájkyně ze dne 13. 10. 2008, téhož dne okresnímu soudu doručená, ve které obhájkyně žádá o prodloužení uvedené lhůty o 14 dní z důvodu její pracovní zaneprázdněnosti a bydliště obviněných v R. Na žádost obhájkyně nebylo, alespoň jak je patrno ze spisu, ze strany soudu nijak reagováno. Dne 31. 10. 2008 byla věc předložena Krajskému soudu v Ústí nad Labem, pobočce v Liberci. Dne 3. 11. 2008 pak bylo krajskému soudu předloženo ještě odvolání (resp. odůvodnění odvolání)obviněných doručené Okresnímu soudu v Liberci 31. 10. 2008. Dne 4. 11. 2008 pak byla v neveřejném zasedání odvolání obviněných odmítnuta podle § 253 odst. 3 tr. ř. Krajský soud uzavřel, že obhájkyně odůvodnila odvolání obviněných opožděně, neboť pětidenní lhůta marně uplynula v pondělí dne 20. 10. 2008.

Ačkoli to odvolací soud výslovně neříká, je zřejmé, že musel vycházet z předpokladu, že uvedená lhůta podle § 251 odst. 1 tr. ř. má propadný charakter. Žádost obhájkyně o prodloužení lhůty krajský soud ve svém rozhodnutí nezmiňuje.

S právním názorem odvolacího soudu se Nejvyšší soud nemohl ztotožnit. Z nálezu Ústavního soudu ze dne 3. 8. 2005, sp. zn. IV. ÚS 276/04, publikovaného pod č. 149, sv. 38 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu, jakož i z rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 15. 11. 2007, sp. zn. 5 Tdo 1261/2007 (dostupné na www.nsoud.cz), a dalších rozhodnutí Nejvyššího soudu, vyplývá závěr, že měl-li odvolací soud v době, kdy o odvolání rozhodoval, již odůvodnění odvolání k dispozici, nemohl odvolání odmítnout podle § 253 odst. 3 tr. ř., ale měl se jím věcně zabývat. Citované ustanovení zákona je projevem zásady rychlosti řízení, která je zde však v kolizi s významem práva na odvolání v trestních věcech garantovaným článkem 2 odst. 1 Protokolu č. 7 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod. Rychlost a plynulost soudního rozhodování je nesporně obecně v zájmu mimo jiné i samotných obviněných a není povinností odvolacího soudu, aby s rozhodnutím o odvolání donekonečna vyčkával, jestli obviněný přece jen dodatečně své odvolání neodůvodní. V posuzované věci je však nesporné, že v době rozhodování o odvolání krajský soud měl odůvodnění odvolání již k dispozici, byť mu bylo doručeno jen jeden den před neveřejným zasedáním. V takové situaci je třeba formalistické trvání na dodržení pětidenní lhůty považovat za stojící v rozporu s ústavně zaručenými právy obviněného (viz citovaný nález Ústavního soudu). Za překonaný lze označit opačný právní názor vyjádřený v judikátu publikovaném pod č. 59/2002 Sb. rozh. tr.

Vzhledem k uvedenému tedy lze uzavřít, že Krajský soud v Ústí nad Labem, pobočka v Liberci, pochybil, když odvolání obviněných odmítl postupem podle § 253 odst. 3 tr. ř. jako nesplňující náležitosti obsahu odvolání. Za této situace lze uzavřít, že bylo odvolacím soudem rozhodnuto o odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozhodnutí uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr. ř., aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí, a je tedy napadené rozhodnutí vadné z dovolacího důvodu podle první alternativy § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř.

Nejvyšší soud po zjištění, že dovolání obviněných H. a A. S. jsou v uvedeném směru odejmutí přístupu k odvolacímu soudu opodstatněná, zrušil podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. napadené usnesení odvolacího soudu. Podle § 265k odst. 2 tr. ř. zrušil Nejvyšší soud rovněž další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu.

Podle § 265l odst. 1 tr. ř. pak Nejvyšší soud přikázal Krajskému soudu v Ústí nad Labem, pobočce v Liberci, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl, tedy se znovu zabýval odvoláními obviněných.

Krajský soud v Ústí nad Labem, pobočka v Liberci, je v dalším řízení povinen postupovat podle § 265s odst. 1 tr. ř. a je také povinen respektovat zákaz reformationis in peius (§ 265s odst. 2 tr. ř.).

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Nemajetková újma, nutná obrana (exkluzivně pro předplatitele)
- Opatrovník (zmocněnec) poškozeného (exkluzivně pro předplatitele)
- Právní styk s cizinou (exkluzivně pro předplatitele)
- Podjatost soudce
- Poškozený (exkluzivně pro předplatitele)

- Odejmutí věci soudci
- Přerušení výkonu trestu odnětí svobody
- Účinné vyšetřování (exkluzivně pro předplatitele)
- Nesprávný úřední postup
- Adhezní řízení
- Poučení o přípustnosti dovolání v trestním řízení (exkluzivně pro předplatitele)